

Fenomenul Dan Puric

Am scris despre Dan Puric, în urmă cu aproape doi ani, ca despre un apologet strălucit al Ortodoxiei. Fusesem cucerit de calitatea și autenticitatea mărturisirii sale, adaptată la mijloacele de expresie ale zilei: televiziunea și ziarul. Mărturisirea sa era totodată și mărturisirea românității formulată cavalereste și fără floricelele retorice ale naționalismului electoral, conjunctural sau interesat.

La începutul lunii mai 2008, Dan Puric și-a adunat în volum o parte din conferințele, interviurile și „cuvintele de folos”, dând cărții titlul *Cine suntem*. O meditație din cele zece capitole, „Sensul vieții, al morții și al suferinței” dă acolo măsura unui condei care-l evocă pe Mircea Vulcănescu, cel din *Dimensiunea românească a existenței*.

Autorul mi-a cerut atunci să spun câteva cuvinte în sala teatrului din Lipscani, care s-a numit succesiv „Alhambra” și „Rapsodia”. Sala de șase-șapte sute de locuri era înțesată: mulți oameni ședeau pe jos sau stăteau în picioare, lipiți de pereți. După zece minute de... cuvânt introductiv, a vorbit aproape două ore Dan Puric. I-am urmărit discursul și mișcările cu o concentrare de pocherist, atent la fiecare vorbă și la fiecare gest sau clipire. M-am convins încă o dată de autenticitatea lui. A urmat o întâlnire cu cititorii la Târgul de Carte din vara trecută. În împrejurări similare, se strâneau pe la

standuri, în medie, cu fotografi și operatori, 25-30 de persoane. La Dan Puric s-au adunat de zece ori mai mult, deși prezența sa la acel târg de carte nu fusese, cum se zice, „mediatizată”. Au urmat alte întâlniri în numeroase orașe din țară. În decurs de o jumătate de an, *Cine suntem* a atins tirajul, amețitor pentru aceste vremuri, de 85000 de exemplare.

Dan Puric este mai mult decât un intelectual, un actor binecunoscut, un apologet ortodox. Este un fenomen. Și mă grăbesc să adaug: unul spiritual. Esența lui constă în faptul că bucură oamenii. Propovăduiește bucuria. Iar primele cuvinte rostite de Mântuitor după Înviere au fost: *Bucurați-vă*.

Tema discursului său este una singură – faptul de a fi român.

După atâta amar de bășcălie și deznădejde, de autoflagelare, a sosit ceasul să spună cineva, pătrunzător și adecvat, că nu este chiar o nenorocire să fii român. Dimpotrivă. Dan Puric are o alcătuire orfică – aceasta fiind opusul retoricii. Flautul său fermecat vine din adâncurile nației și are afinități organice cu interogațiile pe care și le-au pus în același sens intelectualii interbelici. Numai că el nu folosește semnul întrebării. Spre deosebire de cărturarii prezentului, Dan Puric aduce cu sine afirmația, lăsând dubiile și aporiile pe seama belferilor. Recurge la memorie și reamintește că în trecutul nostru recent există gropile comune ale unor martiri pe care le opune gropii de la Glina, carnavalului și mășcărilor mediatice. Leagă nația de Dumnezeu cât se poate de strâns și nu vede în români indivizi, ci *persoane*.

Este greu de clasificat în categorii culturale fenomenul Dan Puric. Și aceasta deoarece Cultura nu mai există decât sub formă de „nișe”; tranșee obturate care nu

comunică nici între ele, nici cu oamenii, deveniți „ținte” („targets”). Iar formele de cultură sunt „produse”, întocmai ca telefoanele mobile și pasta de dinți. Dan Puric sfidează atomizarea zilelor noastre, și, întocmai ca Biserica, potrivit învățaturii Sale, nu parcelează întregul în părți, ci și-l asumă. Li se adresează românilor ca întreg, în felul în care un romancier sau dramaturg mare nu scrie pentru „ținte”, „nișe”, ci trimite în lume cărți, nu „produse”. Dan Puric are curajul discursului ontologic.

Rapsod al bucuriei, intelectual care se poate adresa unui mare număr de oameni, actor care adaugă ingredientele vocației în mesaj, ortodox îmbisericit mărturisitor... Fiecare dintre acestea și toate la un loc. Mai multe vor stabili „analiztii” fenomenului Dan Puric. Chiar dacă evaluările acestea nu i-ar interesa pe cei care, în număr tot mai mare, vor să-l asculte sau să-l vadă cât mai des. Vinul bun nu are nevoie de oenologi ori somelierii.

Dan Puric n-a apărut întâmplător acum. Cu o vorbă a lui Iorga: Vremea l-a scos în cale.

Dan CIACHIR

România este o țară neodihnită.

Lipsa de *răgaz istoric* și-a spus cuvântul. Oboseala de a fi român a devenit indiferență, pentru ca, apoi, să o trăim astăzi în mod difuz, ca pe o rușine. Ușor jenați de *românitatea* noastră, ne strecurăm prin lumea modernă, ca și cum am purta o haină veche. *Deplinătatea de a fi român*, ca model interbelic al acestui neam, pare o statuie distrusă barbar de „vitejii” contemporani, încălecați pe caii iuți ai lipsei de conștiință.

Procesul de *naționalizare a identității românești* s-a făcut la început sub șenilele de tanc comuniste, astăzi, prin *răpiri de suflete*, la cântecele de sirenă al unei lumi fără contur.

Mi-am făcut, cum am putut, un catarg, de care m-am legat, strigându-le sirenelor:

– *Mințiți! A fi român este o frumusețe a lumii!*

Țărâna

... Ai să fugi de-aici... Ai să pleci în America...

– Nu, n-ai să pleci, îmi șopteau frunzele pomilor, iarba.

Ba da!, răspundeam din răspuseri. Ce să fac aici, în lumea asta urâtă?

– Ei se vor duce, tu vei rămâne, și va veni clipa când cel mai frumos lucru de pe pământ îl vei vedea aici!

Și noaptea în gând mă retrăgeam în copilărie. Și acolo cerul îmi vorbea, râul, și, mai ales, crucile nevorbitoare din cimitirul mic al bisericuței din sat. Înserarea venea ca o zână nevăzută, cărăbușii alergau prin aer și eu vroiam să fac rost de aripi ca ale lor.

Liniștea devenea apoi stăpână, iar stelele își reluau locul lor de fiecare seară.

– Scoală, bă, nesimțitule!, se auzea glasul plutonierului, care ne chinua dimineața.

Inima îmi sărea din piept și fugea înainte-mi. Îmi îmbrăcam corpul rămas fără mine, trup inert. Mâinile bălbâiau nasturii și șireturile. Apoi respirația aburindă a mea și a colegilor mei în plină dimineață, ca o tânără herghelie alungată nicăieri. Prin ordine scurte, caporalul îmi reteză și ultimele picături de vis. Realitatea era a lor.

Am să plec din țara asta!, spuneam scrâșnind din dinți. E plină de ceva rău, nefiresc!

– Ba n-ai să pleci!, îmi răspundea pământul înghețat, călcat de bocancii mei soldățești.

Ce știi tu, țărână, ce e viața?... Și, mai ales, ce e viața mea?... Vreau să fiu fericit!

– Viața ta suntem noi, fericirea ta suntem noi. Țărâna asta pe care o calci suntem noi, îmi striga pământul.

Cine sunteți voi?, întrebam eu.

– Drepti!... Drepti!, se auzea cum răcnea caporalul. Târâș cu masca de gaze!... Drepti, bă! La poziția de drepti nu mai mișcă nici copilul în burta mă-sii!... Ați înțeles?

Deveneam arbori nemișcați. Doar gerul ne aducea aminte că suntem vii. Camionul apoi ne-a dus să depunem jurământul militar. Colonelul vorbea de pe niște foi. Ce multe foi avea colonelul!

Soldații ascultau gerul sticlos. Cuvintele colonelului nu se ridicau din foi, mureau pe buzele lui, ca fluturii atinși de bec.

– Soldați! Vom vizita Muzeul Mărășești!

Ochii îmi fugeau pe fotografiile vechi. *Soldați români 1916–1918.*

Și, deodată, ochii îmi cad pe o cămașă găurită în piept de un cartuș. Sângele se mai păstra. Era ca o rană neînchisă.

– Eu sunt *țărâna* pe care tu o calci și pe care vrei să o părăsești!, mi-a șoptit cămașa însângerată.

Bolovanul de râu

Am copilărit la țară, la Nehoiu.

Munții înconjurau casele țărănești și-ți aminteau zilnic, prin frumusețea lor, că Dumnezeu există. Ne jucam fotbal pe uliță, între noi, puștii. Tata venea de la spital cu servieta lui de piele, în care-și ținea tensiometrul. Venea domnul doctor. Copiii, în semn de respect, se opreau. Domnul doctor lua mingea și, nedespărțit de servietă, ne trăgea șuturi la poartă. Copiii uitau că a venit domnul doctor și se jucau fantastic cu noul prieten.

Așa am descoperit *copilul frumos* – tatăl meu.

Apoi, când jocul se încingea, tatăl meu se retrăgea discret și urca pe uliță, în sus. La capăt, soarele asfințea. Așa, privit din spate, umbră de neșters, tatăl meu părea că se duce să mai facă un consult. Să consulte soarele.

Undeva, pe marginea râului de munte, stătea o băbuță care avea casa și gardul parcă crescute din râu. De fapt, râul îi făcuse gardul, căci timpul adunase acolo tot: copaci desfrunziți, bușteni, bolovani.

Avea o gospodărie modestă băbuța: o curte cu două găini chioare și un câine șchiop. Găinile, fiecare cu câte un ochi, se ajutau reciproc să vadă cât mai mult din viață. Era tare slabă băbuța. Arăta ca dintr-o frescă din biserică, coborâtă puțin pe lumea aceasta să facă treabă. Pescuiam prin jurul casei ei, iar ea, dincolo de gard, mă iubea cu ochi blânzi și mă chema din când în când să-mi dea prune

uscate. Măinile ei, la fel de uscate ca și prunele, mă avertizau că nu pești am să prind, ci amintiri.

Râul își lua tributul la câte cinci ani printr-o mare inundație. Vedeam în valurile furtunoase cotețe cu câini cocoțați pe micul acoperiș, garduri duse de ape, ziduri și case întregi. Oamenii se înfricoșau, dar după câteva săptămâni își puneau gardurile tot în buza râului. *Socoteala lor cu natura nu era negociabilă*. Oamenii se speriau de furia naturii, dar nu rămâneau înfricoșați.

Așa am cunoscut *frumusețea statorniciei*.

Din când în când, această eternitate era zgâriată pe obraz de o mașină venită de la oraș. Din ea coborau niște oameni care dădeau din mâini ca niște molii grase, cărora li se refuzase zborul. Abia atunci am simțit că aerul devenea solid, irespirabil, ca un plămân blocat. Era *frica*, dar eu n-aveam de unde să știu. Câțiva țărani stăteau cu capul plecat și ascultau. Atunci am văzut *trupul fricii*.

Cine sunt?, am întrebat.

– Sunt comuniștii... Sunt comuniștii... Au venit de la partid și dau *indicații*.

Și-atunci am simțit brusc că ziua m-a privit în gol, ca un orfan ce-și așteaptă părinții. Spaima țăranilor nu mai era aceeași cu cea față de furia râului. Această nouă frică le rămânea în piept, ca o umbră neliniștită, mult timp după plecarea celor care o produsese.

M-am întâlnit cu *omul urât*. Frica perpetuă, ce a terorizat istoria lumii și continuă să o terorizeze. Dar tot atunci m-am întâlnit și cu ceva ciudat, aparent fără semnificație, și care mă elibera în mod sublim de acest coșmar.

Era o privire.

Undeva, pe iarbă, lângă mașina parcată, lângă oamenii grași, aducători de frică, și lângă oamenii cu

capul plecat, purtători de spaimă, stătea o căpriță, care îi privea. Îi privea cu o seninătate de început de lume. Încremenită în mirarea ei, cu ochii larg deschiși, rumegând mărunț un fir de iarbă, nu îi recunoștea. Natura ei firească erau câmpul cu iarba, cerul cu stelele și țăranul care o mulgea. De la *privirea* aceea am învățat să contemplu orice absurditate a omului, venită de aiurea în grădina mea. Și astfel m-am întâlnit cu frumusețea inocenței.

Eram liber.

Mașina cu tovarăși se îndepărta într-un nor de praf, lăsând în drum un pâl de țărani cu capetele descoperite și pe căpriță rămasă nedumerită, precum eternitatea în fața istoriei, chinându-se să-i ia locul.

În sat, indicațiile tovarășilor s-au lovit de stâncile munților, nu de voința oamenilor, căci oamenii erau înfricoșați. Muntele, nu. Și, astfel, muntele mă învăța și el, încet-încet, ce înseamnă să fii munte.

S-a vrut agricultură, dar solul scuipa directiva nefirească. Pământul acolo hrănea pruni. Din pruni se făcea țuică, iar din țuică se făceau vise. Visele îi mai îmblânzeau și pe tovarăși, iar directivele de partid erau adormite. Țuica adormea, ca o doică, copilul handicapat al omului, ideologia comunistă. Și astfel, câteodată, tovarășii *petreceau*, adică redeveneau oameni; glumeau, jucau și uitau de lumea în care singuri s-au închis. Când se trezeau, tot ei erau aceia care se prăbușeau profund în coșmarul în care își încremeniseră viețile.

Apărat de munți, de râu și de țuică, privit de căpriță, Nehoiu părea o cetate de necucerit, în care inocența copilăriei mele își găsisse un refugiu de neprețuit. Mica mea comună refuza să trăiască în istorie și-și ducea viața mai departe, în veac.

Dar liniștea aceasta a mai fost tulburată o dată de o întâmplare nefirească locului. Băbuța de la marginea râului a primit într-o zi o carte poștală dintr-o țară îndepărtată. Vederea arăta clădiri uriașe de beton și sticlă, nemaivăzute până atunci de ochii ei. Obișnuită cu casa de chirpici și cu celelalte dimensiuni vegetale ale satului, băbuța se mira. Pe spatele vederii era scris: „Mămico, vino să stai la noi!”.

Mai târziu s-a aflat că vederea venea din America, de la fata ei, plecată acum treizeci de ani, și care își adusese brusc aminte de mama. După o mare de tăcere întinsă atâta vreme, vestea s-a întins în inima satului ca un meteorit căzut din cer. În jurul vederii au început să se facă subtile pelerinaje, iar oamenii șopteau excitați de noua ispită.

Băbuța și-a pus vederea în micul geam de la bucătăria ei, alături de alte poze decupate de ziar, și a spus simplu, mai mult pentru sine: „Mamă, nu pot să-mi las gospodăria...”.

Gospodăria ei cu câinele șchiop și cele două găini chioare.

Da, dar era a ei.

Acolo se iubise cu moșul ei, acolo făcuseră copilul, acolo era iubirea ei, era viața ei, acolo îi murise bărbatul. Viața ei pătrunsese în toată fibra casei. Căsuța de chirpici era frământată de mâinile ei, iar pământul, sărutat de muncă, se ridicase în picioare ca să o apere. În fața acestui refuz neașteptat, fata ei a insistat puternic, apelând la toate sentimentele materne. Într-un final, băbuța s-a decis: „Bine, maică, vin, dar numai pentru o lună”.

Băbuța era liberă. Țara, nu.

Ca niște ciori, coborâte din senin pe câmpul proaspăt semănat, au venit milițienii în jurul băbuței, să o interogheze:

– Cum, tovarășa? Acum, când țara a obținut atâtea succese importante, când socialismul triumfă în lume? Acuma vrei să pleci?

Dar băbuța nu știa de succesele țării. Pesemne că, atunci, s-a gândit la bucuria ei și a moșului ei când a adus pe lume fata. Viața ei se compunea din imagini de neșters; copilărie, râu, dragoste, munte, gospodărie, suferință, zâmbet și poate multă lacrimă, erau elementele ce-i formau inima. Ca o frescă senină din biserică a răspuns:

– Da, acum!

Apoi, ciorile au plecat, nemulțumite că n-au putut ciuguli sămânța proaspătă de suflet, ce stătea sub brazdă. Pământul a fost mai tare.

Cu mâini noduroase își făcea bagajul.

Geamantanul de carton fu înfășurat de o sfoară. Pe-atunci, oamenii își legau cu sfoară micile lor bagaje, ca să țină mai bine, dar nu pentru mult timp. Sfoara legată de mica plasă era improvizația dureroasă a neamului românesc în fața timpului... *Cât să țină, până coala...* Căci tot așa s-au făcut și bisericile mici, ce s-au strecurat din calea răutăților... *Cât să țină, până coala..., până la Dumnezeu.*

– Ce ai acolo, în valiză?, au întrebat-o vameșii.

Și, cu brațele tremurânde, băbuța deschise geamantanul. O cămașă albă de in, o fustă neagră, o pereche de pantofi scâlțiați și un obiect învelit în ziarul „*România liberă*”. Acestea erau toate lucrurile ei.

– Desfă ziarul!, au țipat într-un cor vameșii. Și cuvintele lor au devenit ciori, cârduri ce țipau la un cer senin.

Și băbuța îl desfăcu.

– Ce-i asta?!, au întrebat uimite uniformele grase.

– Un bolovan de râu, maică..., răspunse băbuța.

– De ce l-ai luat?!

– De dor, maică..., răspunse fresca.

Și-atunci, *uniformele* s-au tulburat nemărginit, căci nimeni nu le spusese că este interzis așa ceva în geamantanul unui om. Nu puteau să-l confişte. Nu se născuse legea care să aresteze dorul. Acea *conditio valachiae essendi*, condiția valahă de a fi. Dorul era inima omului frumos, iar bolovanul era *România eternă*. Iar această *România eternă* era îmbrățișată de „*România liberă*”. Acest bolovan se strecura acum la vamă, dar el era, de fapt, pașaportul băbuței în fața lui Dumnezeu, ce-și murmură în tăcere istoria.

Baroasele mari ale istoriei fără Dumnezeu au căzut asupra lui, vrând să-l facă praf și pulbere. S-a spart bietul bolovan, dar nu în praf și pulbere. Și-a rupt făptura în bucăți de stâncă mică. Oamenii au numit aceste bucăți partizani, eroi. Altora le-au zis pușcăriași martiri. Iar altora, sfinți. Bucata cea mare și nebiruită s-a numit Biserica. Și pe toate le lipise la un loc acum dorul băbuței.

Cu ură se uitau *uniformele* la bolovan, cu ură de Dumnezeu.

Băbuța își înveli cu mâinile tremurânde bolovanul în „*România liberă*”, închise geamantanul și-l legă cu sfoară. Un nod, două... *Cât să țină..., până coala...*

Ridică valiza și cu pași mici se îndreptă spre avion.

Mergea încet, să-i ducă lui Dumnezeu, în valijoara ei, *România frumoasă*.

Amintiri de neșters

Adriana Trandafir: Spune-mi, te rog, de unde a început rândul lumii tale? Ce familie ai avut?

Dan Puric: Era în timpul celui de-al doilea război mondial. Tata era încorporat la hidroaviație, ca medic. Într-o zi a venit la el un om amărât, un român, care a zis: „Domnul doctor, vă rog din suflet, am 6 copii acasă,ăștia vor să mă trimită pe front... Vă rog din suflet, faceți ceva, că, dacă mor, rămâne biata nevastă-mea cu 6 copii!” Și tata mi-a lăsat moștenire mila creștină: i-a dat un certificat de boală fals, care din punct de vedere militar era o abatere gravă, dar mai tare a fost mila tatălui meu față de celălalt decât față de sine. Să vezi cum a lucrat Dumnezeu! Peste câțiva ani, când s-a terminat războiul și rușii au intrat în țară, „amărâtul” ăla ajunsese un fel de comisar al poporului, pe zona Dobrogea. Și se făceau arestări masive, trimiteau oamenii la Canal, începuse tragedia românească.

Și tata mi-a spus așa: „*acolo, la Hagieni, la moșie, unde aveam pământ, vine omul acela pe care l-am ajutat atunci, de data aceasta în calitate de șef comunist, împreună cu o mulțime de soldați ruși înarmați*”. Și Dumnezeu l-a pus față în față cu tata, care i-a făcut bine. Îl privește pe tata în ochi și, știindu-l vânător, îi spune: „*Domnule doctor, de ce nu vă duceți mâine dimineață la pasaj, la rațe?*” Și tata s-a făcut alb la față, că știa că în perioada aia nu trec rațe. De fapt, îi

transmisese, în felul lui, că trebuie să fugă în noaptea aia, dacă nu vrea să fie arestat. Tata și-a făcut un mic geaman-tan și-n noaptea aia a părăsit totul, mai puțin trecutul. Căci trecutul său, pesemne, se înghesuise în mica vali-joară. În valijoara aia închisă cu mâini febrile, înspăimântate, sunt inimile strămoșilor mei. Și astfel, tata pleca din istoria României, intrând în timpul ei anistoric. Se ducea undeva să i se piardă urma. Așa a ajuns în munți, la Nehoiu. Ce e omul? Într-un fel, nu făcut schimb de vieți. Un singur cuvânt a fost cât o viață! Pentru că, altfel, cine știe?... Îl trimitea la Canal, sau murea pe la Aiud. Țăranul ăla nu a uitat. Știa ce e recunoștința.

A. T.: *N-a uitat că i s-a făcut un bine.*

D. P.: Tatăl meu a fost un om aparte. A venit vârsta ca părinții mei să mă dea la grădiniță. Și la grădiniță nu mi-a plăcut.

A. T.: *Scuză-mă, copil fiind, ai avut plete?*

D. P.: Da, mama a vrut să fiu fată și mă purta cu părul mare. De fapt, primul meu act teatral e legat de lungimea părului. Din prima zi de grădiniță – și singura, căci n-am stat decât o singură zi –, pentru că ne-au pus să răcnim un cântec: „Ceata lui Pițigoii, / dai într-unul țipă doi, / văleleu ce tărăboi...!”. Și mie, neplăcându-mi cetele și iubind de mic copil omul ca ființă particulară, ca unicitate, am plecat. Era, de fapt, prima mea confruntare cu *teroarea majorității*. Deci din prima mea zi de grădiniță, pentru nu știu ce prostioară, am fost scos în fața colectivului. Să stau și să mă privească toți. Eram pus la stâlpul infamiei. Și atunci, ca să nu mă recunoască colegii, mi-am dat părul peste ochi. M-am ascuns de mine cu mine. Era prima mea

deghizare. Inocența se apăra inocent. De fapt, această primă camuflare era prima mască, deci primul gest teatral. Acela a fost primul meu pas în lumea teatrului, când terorizat de privirea celor mulți am simțit nevoia să fiu altul. După această rușine trăită public m-am hotărât definitiv să părăsesc grădinița. Și-am să vă spun cu ce mi-am înlocuit grădinița. Cum, singură, copilăria mea a găsit ea însăși soluția.

Tata a primit un ied de la un țăran, că acolo era un schimb natural. Făcea bine domnul doctor, primea în schimb: o găină, țuică, niște ouă... Dar, la un moment dat, a primit un ied. Eu m-am împrietenit fundamental cu iedul, pe care l-am botezat Berciul. Atât de tare m-am împrietenit, că mă culcam cu el în pat, puneam lăbuța pe mine, mă pupa pe bot, era așa de o candoare... Mama m-a lăsat cu el. Îți dai seama, spăla iedul ca să poată să-l bage în pat! Era o nebunie. Și iedul ăla mi-a dat prima lecție a existenței naturii și a lui Dumnezeu. De ce? Diferența dintre ied și grădiniță era diferența între libertatea fundamentală și cazarma copilăriei. Și am fost o zi la grădiniță și a doua zi tata nu m-a mai găsit la grădiniță. M-a găsit într-o margine de gard, stând cu ieduțul lângă mine, culcat pe un petec de iarbă și cu fundița mea roșie, de la grădiniță, pusă la gâtul lui Berciul.

Tata m-a privit senin, cu un ușor zâmbet pe buze, și m-a întrebat:

– *Ce faci aici?*

Zic:

– *Ce să fac, nu mă mai duc la grădiniță.*

– *De ce?*

– *Nu-mi place.*

– *Dar cu cine îți place?*

– *Cu iedul.*

– *Păi, rămâi cu iedul.*